

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Hotărâre privind aprobarea *Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romie pentru perioada 2021-2027*

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

Regulamentul privind prevederile comune (CPR) privind politica de coeziune a UE pentru perioada 2021-2027 stabilește un set de condiții favorizante tematice și orizontale. Spre deosebire de condiționalitățile ex-ante specifice cadrului financiar multianual 2014-2020 (SNIR 2015-2020 a constituit una din cele 29 de condiționalități ex-ante tematice asumate prin acordul de parteneriat cu Comisia Europeană pentru accesarea fondurilor structurale și de investiții (ESI), noile condiții favorizate trebuie să fie aplicate și monitorizate pe parcursul întregii perioade de implementare. De asemenea, de îndeplinirea acestora va depinde posibilitatea declarării cheltuielilor care cad sub incidența obiectivelor specifice și sunt în legătură cu respectivele condiții favorizante. Astfel, una dintre condiții se referă la existența unei Strategii naționale de incluziune a romilor (SNIR). Pentru îndeplinirea acesteia, SNIR trebuie să conțină, respectiv să îndeplinească următoarele patru criterii:

- măsuri destinate să accelereze incluziune romilor, să prevină și să elimine segregarea, luând în considerare dimensiunea de gen și situației tinerilor romi, și să stabilească valori de bază, precum și obiective de etapă și ținte măsurabile;
- modalități de monitorizare, evaluare și revizuire a măsurilor de incluziune a romilor;
- modalități de luare în considerare a aspectelor legate de incluziunea romilor la nivel local și regional;
- modalități pentru a se asigura că concepția, implementarea, monitorizarea și revizuirea sa se desfășoară în strânsă cooperare cu societatea civilă romă și cu toate celelalte părți interesate relevante, inclusiv la nivel regional și local.

În acest sens, *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romie pentru perioada 2021-2027* își propune să asigure un cadru de acțiune convergent, care să fie ușor de înțeles și aplicat, atât la nivel național prin intermediul diverselor politici sectoriale sau orizontale relevante, cât și la nivel subsidiar – prin integrarea/preluarea măsurilor relevante în cadrul strategiilor de dezvoltare regională, județeană și locală.

Cu privire la situația romilor din România, Raportul din 2018 al EU-MIDIS arată că:

- România se numără printre țările în care 80% dintre romi trăiesc sub pragul riscului de sărăcie;
- un rom din trei trăiește într-o locuință fără apă curentă;
- unul din 10 trăiește într-o locuință fără curent electric;
- un rom din patru și un copil rom din trei trăiesc într-o gospodărie în care un membru al familiei a mers la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună.

Pe lângă acestea, datele comparative privind sărăcia monetară relevă perpetuarea decalajelor și plasează o bună parte din populația romă la o distanță (încă) semnificativă față de media națională.

De asemenea, Studiul IRES din 2018 arăta că 52% dintre romi aveau venituri sub 1500 lei, în timp ce numai 24% dintre majoritari declarau că se află sub acest prag și doar 15% dintre romi aveau venituri peste 2000 de lei, comparativ cu 52% dintre majoritari ce depășeau acest prag.

De asemenea, conform Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2019, romii continuă să se confrunte cu discriminare din cauza etniei în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe. În 2018 au continuat să fie semnalate cazuri de discriminare și infracțiuni motivate de ură, confirmând faptul că ura împotriva romilor rămâne un obstacol important în calea incluziunii acestora. Conform datelor FRA, situația socială și economică a romilor din întreaga UE s-a schimbat foarte puțin, ceea ce subminează eforturile naționale și ale UE de a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mai ales obiectivul 10 cu privire la reducerea inegalităților în interiorul țărilor și, mai specific, ținta 10.3 privind asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor.

Decalaje mari se înregistrează în mai multe domenii prioritare:

Locuire - ECRI menționează, în Raportul privind România din 2019, că situația locuințelor pentru romi rămâne o chestiune îngrijorătoare: un procent semnificativ din populația romă trăia fără apă curentă (68%) și fără o baie sau toaletă în interiorul locuinței (79%).

Conform studiului efectuat de IRES în 2019, locuirea romilor din România este mult în urma standardelor de locuire naționale și mult sub media tuturor indicatorilor statistici. Astfel: 58% dintre romi declară că au locuință cu proprietate personală cu acte, față de 87% în cazul românilor, deși numărul mediu de copii este de 3 ori mai mare decât în cazul populației majoritare, 61% dintre romi locuiesc în 1-2 camere, față de 43% în cazul majoritarilor. 50% dintre majoritari au 3-4 camere, în timp ce în cazul romilor ponderea este de numai 34%.

Pe de altă parte, conform definițiilor Eurostat, ponderea romilor care locuiesc în cartiere în care toți vecinii sau majoritatea acestora sunt romi este de 67%. Proporția familiilor de romi ce locuiesc în gospodării insalubre (cu acoperiș prin care se scurge apă, cu pereți umezi ori cu putregai în ramele ferestrelor sau în podea) este de 32%, iar ponderea celor care acuză poluare, murdărie sau alte probleme ecologice este de 25%. Mai mult de 50% locuiesc în case supraaglomerate, 16.5% trăiesc în clădiri considerate nesigure pentru locuire și 30.3% în clădiri care se află în stare de deteriorare vizibilă.

Ponderea romilor care locuiesc în gospodării suprapopulate este de 78%, 45% dintre romi locuind în spații sub 50 mp, față de numai 29% în cazul populației majoritare. Ceea ce este îngrijorător este faptul că o bună parte dintre familiile cele mai sărace se regăsesc în locuințe și chiar așezări informale, oricând susceptibile a deveni subiecte de evacuare forțată.

Segregarea spațială a romilor se manifestă îndeosebi în comunitățile mici, marginale: mai mult de 52% dintre comunități sunt locuite de mai puțin de 150 de persoane; 50% din ele sunt situate spre marginea localităților.

Infrastructură - Conform Raportului privind drepturile fundamentale 2018 al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), din rândul persoanelor intervievate din România, 42% din romi și 12% din persoanele de altă etnie au declarat că nu au acces la energie electrică, la apă

curentă sau la canalizare. Nevoia de energie electrică, apă și canalizare rămâne nesatisfăcută în cazul a 84% din romii intervievați în România, față de 52% din persoanele de altă etnie din proximitate .

Proporția locuințelor racordate la apă curentă, gaze, canalizare, apă caldă, termoficare este dublă în cazul populației majoritare față de cea a romilor. Drumul de acces în apropierea casei este asfaltat pentru 90% din casele majoritarilor, în timp ce pentru romi este de numai 68%. Doar 24% dintre romi au un drum pietruit în apropierea casei sau din pământ.

Educație - În domeniul educației, în continuare sunt înregistrate discrepanțe majore între copiii romi și cei majoritari în ceea ce privește participarea școlară, nivelul de performanță școlară și abandonul școlar, precum și referitor la tratamentul diferențiat, atât în privința calității actului didactic, cât și a discriminării și segregării.

Principalele obstacole identificate de Consiliul Uniunii Europene în respectarea dreptului la educație se remarcă în special segregarea școlară, părăsirea timpurie a sistemului de învățământ și slaba participare a copiilor romi la educația timpurie.

Cele mai multe cercetări relevă în continuare decalajul dintre romi și ne-romi pe niveluri de instruire, precum și accesul redus al copiilor romi la educație timpurie în comparație cu cei ne-romi. Chiar dacă au fost implementate măsuri afirmative în domeniul educației (locuri speciale pentru romi în liceu și facultate), sau programe de alfabetizare de tip „A doua șansă” pentru persoanele care depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei de școlarizare, se poate observa în continuare decalajul dintre romi și majoritari în termeni de acumulări educaționale. Ultimul recensământ din România (2011) indica faptul că ponderea etnicilor majoritari care nu au absolvit nicio școală era de 1% în timp ce ponderea etnicilor romi era de 14%. Din totalul persoanelor considerate analfabete, 229.721, aproape 30% aparțin minorității rome (67.480). În schimb, dacă ponderea majoritarilor cu studii superioare era de 15%, ponderea etnicilor romi care absolviseră studii superioare era sub 1%.

O cercetare mai recentă arată faptul că două treimi dintre etnicii romi fie nu au absolvit nici o clasă, fie au absolvit maxim studiile gimnaziale, o pondere de cinci ori mai ridicată decât cea a majoritarilor . Decalajul se păstrează și în cazul studiilor liceale absolvite, ponderea majoritarilor care au finalizat studiile liceale fiind de trei ori mai ridicată decât cea a etnicilor romi . Același studiu indica că jumătate dintre persoanele de etnie romă cu cel mult 8 clase absolvite fie nu știau să scrie, fie aveau mari dificultăți de scriere.

România nu a înregistrat în ultimii ani progrese în domeniul facilitării accesului copiilor romi la învățământul timpuriu. Nici în învățământul obligatoriu nu s-au constatat progrese, chiar dacă decalajul dintre romi și majoritari este mai mic decât în cazul educației timpurii. Ponderea copiilor romi care frecventează învățământul obligatoriu este de 78% (față de 95% pentru copiii majoritarilor din vecinătate). Decalajul se mărește din nou în cazul accesului la învățământul liceal, unde regăsim mai puțin de un sfert dintre elevii romi (22%), comparativ cu populația majoritară unde ponderea urcă la 80% .

Ocupare - În continuare populația romă se confruntă cu acces scăzut pe piața forței de muncă. Raportul EU-MIDIS II constată că numai unul din patru romi în vârstă de cel puțin 16 ani „desfășura o activitate salariată” sau „independentă” la momentul sondajului. Femeile rome au raportat rate ale ocupării forței de muncă mult mai mici decât bărbații romi – 16%, comparativ cu 34%.

În general, sondajul arată că ratele de muncă remunerată pentru romii cu vârsta între 20 și 64 de ani sunt de 43%, ceea ce este cu mult sub media UE de 70% în 2015. Situația tinerilor este mult mai gravă: în medie, 63% din romii cu vârsta între 16 și 24 de ani nu aveau un loc de muncă și nici nu participau la o formă de învățământ sau la activități de formare la momentul sondajului, în comparație cu media UE de 12% pentru aceeași grupă de vârstă. Pentru această grupă de vârstă, rezultatele arată,

de asemenea, un decalaj considerabil între femei și bărbați, procentul tinerelor rome neîncadrate în muncă și neînscrise în programe educaționale sau de formare fiind de 72%, față de 55% în cazul bărbaților.

Ultimul Barometru privind incluziunea romilor a fost realizat în 2018. Analiza comparativă 2012-2018 relevă evoluții interesante din perspectiva situației ocupării romilor, în dinamică, dar și din perspectiva comparației cu situația gospodăriilor majoritare, în sensul creșterii semnificative a ponderii ocupării de tip salarial în gospodăriile de romi.

Venitul minim garantat (VMG) este identificat drept sursă de venit în 1% dintre gospodăriile din eșantionul majoritar și în 10% dintre gospodăriile din eșantionul de romi.

În cazul activităților neagricole pe cont propriu, ponderea în economia surselor de venit crește, iar diferența romi-majoritari crește semnificativ (de la 3, la 5 puncte procentuale).

Munca în străinătate este identificată drept sursă de venit într-o măsură semnificativ mai mare în 2018, față de 2012, în eșantionul general creșterea fiind de la 1 la 2%, iar în eșantionul de romi, de la 3, la 5%. Această situație este corelată cu cea privind ponderea gospodăriilor în care există migrație externă-această pondere este de 29% în cazul eșantionului de romi, față de 18% în eșantionul populației majoritare.

În ceea ce privește gospodăriile cu copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, acest procent este de 10% în cazul romilor și de doar 4% în cazul eșantionului populației generale.

Chiar dacă situația ocupării romilor cunoaște o anumită îmbunătățire, pe anumite componente, crește ponderea surselor de venit ocazionale, pe cele două tipuri de eșantioane și crește ponderea gospodăriilor fără surse de venit și a celor beneficiare de ajutor social, în cazul gospodăriilor de romi. De asemenea, crește semnificativ importanta banilor primiți din străinătate în economia surselor de venit a gospodăriilor de romi.

Ponderea romilor în rândul populației totale apte de muncă este în creștere, astfel că participarea romilor la piața muncii este esențială pentru sprijinirea costurilor naționale crescânde aferente, în special celor privind pensiile și sănătatea. Această situație deficitară reprezintă un cost economic pentru societate în ansamblu, prin irosirea capitalului uman prețios și prin pierderile de productivitate a muncii. La nivelul României, s-a estimat că se pierde 887 milioane de euro anual, prin lipsa oportunităților de manifestare a potențialului economic pe care-l poate furniza populația romă, respectiv prin insuficienta valorificare a productivității și, implicit, a contribuțiilor fiscale asociate.

În momentul actual, dimensiunea socio-economică a inserției romilor pe piața muncii nu este abordată nici corespunzător nevoilor specifice romilor la nivelul fiecărei comunități și tipologiilor sociale, dar nici în raport cu cerințele de competențe și calificări reclamate de piața muncii.

În comunitățile sărace, nu doar populația este săracă cronic, ci și potențialul economic (agenții economici și mijloacele de producție) al comunității și infrastructura comunitară sunt deficitare. Aproximativ 60% din totalul comunităților din mediul rural de romi sunt sărace, spre deosebire de comunitățile de romi din mediul urban, care dețin o forță de muncă relativ mai educată, dar tot slab calificată.

Cumularea caracteristicilor asociate cu riscurile privind ocuparea conduce la scăderea vizibilă a șanselor de ocupare în munci salariale. Tinerii romi din mediul rural și femeile de etnie romă au șanse simțitor mai reduse de a fi încadrați în economia formală.

Sănătate - Chiar dacă sănătatea reprezintă un pilon important al incluziunii romilor în toate documentele de politică publică, în continuare, studiile și cercetările analizate scot în evidență faptul că romii întâmpină dificultăți în accesare serviciilor de sănătate de bază, preventive și curative, integrate și de calitate. Datele recente arată că încă se menține un decalaj al indicatorilor de morbiditate și mortalitate în rândul romilor față de populația majoritară din România.

Din rapoartele de progres județene realizate de BJR se evidențiază faptul ca principalele activități derulate în comunitățile cu romi sunt campaniile de vaccinare, campaniile de educație pentru sănătate în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, precum și alte activități derulate de DSP în conformitate cu programele naționale de sănătate gestionate de Ministerul Sănătății.

Conform raportului IRES (2018), există diferențe vizibile între populația de romi și populația majoritară în ceea ce privește starea de sănătate și accesul la servicii de sănătate:

- Lipsa controlului medical anual. Dacă 71% dintre majoritari își fac controlul medical anual, acest lucru este valabil numai pentru 39% dintre romi.
- Înscrierea la medicul de familie. Față de 2012 se remarcă o ușoară creștere a persoanelor înscrise la medicul de familie în 2018, pentru ambele eșantioane, romi și majoritari.
- Cele mai frecvente boli menționate ca fiind prezente în familie sunt afecțiunile stomatologice, bolile cardiovasculare, afecțiunile digestive și cele oftalmologice. Nu există o diferențiere majoră între romi și majoritari.
- Accesul la serviciile medicale în rândul romilor. A scăzut numărul romilor care susțin că nu au beneficiat de îngrijire de specialitate în spital de la 21% în 2012 la 12% în 2018.
- Diferențe mari în ceea ce privește utilizarea contracepției. Există diferențe mari (10%) între majoritari și romi în ceea ce privește utilizarea măsurilor contraceptive. De altfel, 16% dintre femeile rome preferă să facă avort, în timp ce în cazul majoritarilor proporția este de 1%. Nu există schimbări majore față de 2012.
- Supravegherea medicală în timpul sarcinii este mai scăzută decât la populația majoritară. 18% dintre femeile rome declară că în timpul sarcinilor nu au fost niciodată la doctor.

Având în vedere că starea de sănătate este condiționată și de caracteristicile socio-economice și culturale, practicienii recomandă implementarea unor campanii de educație pentru sănătate în domeniul prevenirii îmbolnăvirilor, adaptate nivelului de instruire și sistemului cultural/tradițional al membrilor comunităților cu romi.

Reprezentații societății civile menționează ca fenomenul discriminării este prezent în relația personal medical-pacient și are diferite forme, respectiv: discriminare directă, când romii sunt refuzați explicit de personalul medical, chiar dacă îndeplinesc toate condițiile pentru a primi asistență medicală, dar și discriminare indirectă, manifestată prin segregarea pacienților în unitățile spitalicești, pe baza criteriului etnic și statutului social .

Cultură, identitate culturală și reconcilierea cu trecutul istoric - Istoria romilor din România este una marcată de excluziune și discriminare rasială, pornind de la cele cinci secole de sclavie, continuând cu genocidul din timpul Holocaustului, urmată de politica de asimilare forțată din timpul regimului comunist. Lipsa cunoașterii în societate, la toate nivelurile și în toate grupele de vârstă, a faptelor istorice care au generat traume generaționale, tragedii umane și stigmat social, care produc și astăzi efecte negative pentru romii din România, prin perpetuarea stereotipurilor și prejudecăților despre minoritatea romă, plasează România în rândul țărilor care încă au o nevoie acută de reconciliere cu trecutul istoric.

În calitate de minoritate istorică în România, romii au trăit alături de populația majoritară de aproximativ cinci secole, potrivit atestărilor documentare. Cu toate acestea, distanța socială dintre romi și populația majoritară continuă să se mențină, stereotipurile și prejudecățile rămânând principalii vectori care îi descriu pe romi în mentalul populației majoritare. Această situație este cauzată de necunoașterea și lipsa recunoașterii istoriei și culturii romilor, în societatea în ansamblu, dar îndeosebi în sistemul educațional, care continuă să sufere de lipsa de informații coerente și suficiente în curricula obligatorie pentru toți elevii și de lipsa unei culturi școlare care să favorizeze interculturalitatea.

Studiile și cercetările în domeniu menționează faptul ca mulți dintre romi au o stimă de sine etnică

scăzută cauzată de stigmatizarea socială internalizată, precum și de procesele de asimilare forțată prin care au trecut membrii comunităților cu romi din România. Tarele unei istorii de excludere a avut efecte determinante în mentalul colectiv rom. Privarea individului de drepturi și de acces la resurse de dezvoltare socială conduce la pierderea demnității etnice și la instalarea auto-culpabilizării și a rușinii de sine etnice. Stima de sine etnică a romilor poate fi recâștigată prin extinderea învățării limbii, istoriei și culturii romani în școală, inclusiv, acolo unde condițiile permit (comunități de romi vorbitoare de limbă romani, opțiunea părinților romi de a studia limba maternă, existența sau încadrarea de cadre didactice romi calificate, existența sau publicarea de manuale școlare în limba romani etc.), printr-un învățământ bilingv sau monolingv în limba romani.

Lipsa instituțiilor de reprezentare culturală – esențiale pentru promovarea culturii romi - reprezintă o altă problemă care împiedică afirmarea și reconstrucția identității romilor.

O soluție pentru recâștigarea demnității etnice romi ar fi reconstrucția instituțională a identității, prin înființarea de instituții de formare și reprezentare identitară viabile și credibile (ex: școli cu predare în limba romani sau specializate pe limba, istoria și cultura romani, centre culturale, centre comunitare, muzee, edituri, biblioteci, teatre etc.). Conservarea, dezvoltarea și promovarea identității etnice a romilor este amenințată, în prezent, de lipsa unui cadru instituțional pentru prezervarea identității culturale etnice: lipsa unui Muzeu Național al Culturii și Istoriei Romilor, a unui Teatru Rom de Stat, a unei Filarmonici a Romilor, a unui institut de cercetare a istoriei și culturii romilor.

De asemenea, este necesară continuarea păstrării, cercetării, dezvoltării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității romi prin intermediul producției culturale romi finanțate de către instituțiile publice centrale și locale.

Astfel, Strategia Guvernului României își propune să consolideze și să adapteze cadrul legal în domeniul protecției drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale la situația și necesitățile actuale ale minorității romi prin: promovarea condițiilor de natură să permită persoanelor aparținând etniei romi să-și mențină și să-și dezvolte cultura, precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității romilor, respectiv limba, tradițiile și patrimoniul cultural; garantarea respectului pentru dreptul oricărei persoane care aparține etniei romi la libertățile fundamentale – libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, libertatea de exprimare și la libertatea de gândire, conștiință și de a-și practica religia; adoptarea unor măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la mijloacele de informare, pentru promovarea acceptării și pentru a favoriza pluralismul cultural; garantarea dreptului oricărei persoane aparținând etniei romi de a folosi liber limba romani în spațiul privat sau în public, oral și în scris.

Problematika reconcilierii cu trecutul istoric - Este nevoie de o dezbatere activă și promovarea în societate și în sistemul educațional din România a cunoașterii referitoare la: (i) Holocaustul care i-a avut ca victime pe evrei și pe romi din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, (ii) perioada sclaviei romilor și implicațiile sociale din prezent, (iii) politica de asimilare forțată a romilor din timpul regimului comunist.

Aceste episoade istorice ocolite în sistemul educațional și necunoscute suficient sau chiar negate în societate, sunt generatoare de stigmat social, de perpetuarea discursului urii și a infracțiunilor motivate de ură avându-i ca subiecți pe minoritarii romi, indiferent de statutul socio-educational al acestora.

Totodată, un aspect important este necesar ca în combaterea fenomenelor de radicalizare, a discursului incitator la ură și a infracțiunilor motivate de ură rasială, sau de orice altă natură, să fie asigurată sinergia cu măsuri și strategii complementare, spre exemplu Strategia pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului incitator la ură. În acest sens, este necesară introducerea explicită a rasismului sau a atitudinilor antiromi în denumirea, obiectivele strategice și planul de măsuri asociat acestei strategii.

Combaterea discriminării și a atitudinilor antirome - În materia protecției drepturilor romilor, legislația anti-discriminare din România este suficient de acoperitoare și în concordanță cu Directiva privind Egalitatea Rasială (43/2000), nu atinge în mod practic toate domeniile vieții publice; în ultimii ani s-a înregistrat o creștere a numărului cazurilor de discriminare înregistrate la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), sau instrumentate de instanțele judecătorești, fapt ce demonstrează o creștere a gradului de cunoaștere sau încredere în mecanismele naționale de protecție împotriva discriminării. Din analiza efectuată de ANR, provocările majore persistă în ceea ce privește cunoașterea de către publicul larg a legislației care îi protejează în cazuri de discriminare și a drepturilor de care se bucură, exercitarea drepturilor de către aceștia, punerea în aplicare a legislației de către agenții de aplicare a legii, în special în cazurile conexe de discriminare, discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură, precum și lipsa formării de specialitate a agenților responsabili de punere în aplicare a legii, ori a lipsei protocoalelor specifice, care au ca rezultat lipsa investigării sau ignorării în cursul anchetei a aspectelor care țin de discriminarea multiplă a unora dintre victime (etnicitate în corelare cu vârstă, gen, dizabilitate, orientare sexuală și identitate sau expresie de gen, vârstă, ș.a. motive care, potrivit legii, constituie circumstanțe agravante).

În România și în spațiul european, atitudinile anti-rome sunt vizibile în spațiul public, în toate sferele vieții cotidiene, fapt reliefat și de recente rapoarte ale societății civile, care recomandă României și celorlalte State Membre să ia măsuri pentru abordarea discriminării multiple/intersecționale și creșterea caracterului disuasiv al secțiunilor aplicate în cazuri de discriminare, să dezvolte programe naționale de formare pentru prevenirea și combaterea discriminării pentru reprezentanților instituțiilor publice și să combată activ rasismul remanent la nivelul instituțiilor și atitudinile antirome existente în societate. Aceste obiective se pot materializa prin cultivarea, la toate nivelurile administrației publice – locale, județene, centrale – a unei culturi pentru nediscriminare, în favoarea egalității, acceptării diferenței și respectului pentru diversitate.

Comisia Europeană recomandă în 2019 tuturor Statelor Membre recunoașterea atitudinilor antirome, pentru promovarea unei abordări puternice de nediscriminare, în cadrul intervențiilor de incluziune a romilor în toate domeniile. Aceasta trebuie să includă recunoașterea particularităților atitudinilor antirome, ale infracțiunilor motivate de ură și ale retoricii împotriva romilor, precum și provocările cu care se confruntă victimele de etnie romă în ceea ce privește accesul la justiție, protecție și asistență (cum ar fi subraportarea, inclusive din cauza fricii de discriminare, sau de represalii din partea autorităților de anchetă, riscurile de revictimizare, impactul atitudinilor pătinoare ale autorităților față de măsurile prevăzute de dreptul penal ca răspuns la criminalitate, etc.).

1 Prezentul act normativ transpune prevederile Directivei 43/2000/CE de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică și ale Directivei nr. 78/2000/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

De asemenea, au fost avute în vedere recomandările din Noul cadru strategic al UE privind romii: egalitate, incluziune și participare, publicat în 07 octombrie 2020, care este însoțit de o propunere de recomandare a Consiliului care prevede o cooperare strânsă în domeniu între Comisie și statele membre în domeniul incluziunii sociale a romilor.

2. Schimbări preconizate

Obiectiv general al *Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romie pentru perioada 2021-2027* este creșterea calității vieții cetățenilor români aparținând minorității romie, fundamentată pe cetățenie activă, incluziune socio-economică și valorizarea patrimoniului cultural rom/

Acesta este susținut de următoarele *cinci obiective specifice*:

1. Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a infrastructurii în comunitățile vulnerabile cu romi;
2. Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la educație inclusivă de calitate;
3. Impulsionarea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței, astfel încât să se evite segmentarea competențelor și a oportunităților și să se permită evoluția profesională a acestora;
4. Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile de romi;
5. Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității romie.

Obiectivele specifice sunt susținute de următoarele **două obiective orizontale**:

- Îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ existent în materia combaterii discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură;
- Asigurarea unui flux financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum și a măsurilor distincte de incluziune a romilor prevăzute în strategiile de dezvoltare locală.

SNIR orientează intervențiile să vizeze ruperea lanțului vicios descris anterior. Astfel, **în urma implementării SNIR se așteaptă următoarele schimbări**:

Domeniu	Schimbare așteptată la nivel de comunități	Schimbare așteptată la nivel de persoane/familii
Locuire	- creștere progresivă a calității condițiilor de locuit	- condiții decente de locuire, cu spații adecvate pentru socializare, învățare și joacă - calitate a vieții crescută
Infrastructură	- scăderea constantă a numărului de comunități izolate, care nu au acces utilități - alocări financiare constante în întreținerea infrastructurii și demararea de investiții noi - sporirea coeziunii comunitare și diminuarea atitudinilor și comportamentelor de marginalizare și stigmatizare	- acces facil la utilitățile de bază - creșterea calității vieții - dezvoltarea spiritului de responsabilitate
Educație	- acces la educație de calitate și inclusivă - reducerea abandonului școlar - participare activă în cadrul programelor de educație continuă a tuturor categoriilor de vârstă	- portofoliu durabil a competențelor de bază, inclusiv a celor digitale - diversificarea oportunităților profesionale
Ocupare	- rată ridicată de inserție pe piața muncii - cadru facil de evoluție, respectiv mobilitate profesională	- oportunități facile de angajare și menținere la locul de muncă

		<ul style="list-style-type: none"> - venituri suficiente pentru acoperirea costurilor pentru utilități și întreținere a locuinței - adoptarea unui comportament de economisire a veniturilor acumulate
Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> - acces facil la servicii medicale de calitate, mai ales la servicii preventive și curative de bază - creșterea constantă a stării de sănătate la nivel de comunități 	<ul style="list-style-type: none"> - scăderea constantă a incidenței îmbolnăvirilor asociate modelelor de mortalitate și morbiditate prevalente în populația de etnie roma

3. Alte informații: măsurile specifice fiecărui domeniu abordat (Locuire și infrastructură, Educație, Ocupare, Sănătate, Cultură, identitate culturală și reconcilierea cu trecutul istoric, Combaterea discriminării și a atitudinilor antirome) se regăsesc în Planurile de Măsuri, prevăzute ca anexa la Strategia propusă.

Secțiunea a 3-a

Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

1. Impactul macro-economic (dacă este cazul)

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

1¹. Impactul asupra mediului concurențial și domeniului ajutoarelor de stat (dacă este cazul)

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

2. Impactul asupra mediului de afaceri(dacă este cazul)

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

2¹. Impactul asupra sarcinilor administrative(dacă este cazul):

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

2². Impactul asupra întreprinderilor mici și mijlocii(dacă este cazul):

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3. Impactul social

Prezentul act normativ are **impact social major** asupra cetățenilor români aparținând minorității rome care se confruntată cu riscul sărăciei și excluziunii sociale **prin instituirea unei abordări orientate către obținerea de rezultate durabile în timp, prin ajustarea rezilientă, particularizată a măsurilor de sprijin, de îndrumare și de motivare.**

Totodată, Strategia Guvernului urmărește creșterea calității vieții cetățenilor români aparținând minorității rome, fundamentată pe **pe cetățenie activă, promovarea identității rome, incluziune socioeconomică activă și valorizarea patrimoniului cultural rom.**

Prezenta strategie sprijină cetățenii români aparținând minorității rome prin implementarea unor politici integrate în domeniul educației, ocupării forței de muncă, sănătății, locuirii, infrastructurii sociale și produce efecte substanțiale prin:

- (1) Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a infrastructurii în comunitățile vulnerabile cu romi;
- (2) Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la educație inclusivă de calitate;
- (3) Impulsionarea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței, astfel încât să se evite segmentarea competențelor și a oportunităților și să se permită evoluția profesională a acestora;
- (4) Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile de romi;
- (5) Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității rome.

4. Impactul asupra mediului

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

ANR a notificat Ministerul Mediului în data de 09.11.2020, în conformitate cu H.G. nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe și a taxei aferente procedurii SEA”. În prezent este așteptat punctul de vedere al direcției de specialitate din Ministerul Mediului.

5. Alte informații

Secțiunea a 4 – a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)

mii lei

Indicatori	Anul curent	Următorii 4 ani				
		3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus din care:						
a) buget de stat, din acesta:						
(i) impozit pe profit						

(ii)impozit pe venit b) <i>bugete locale</i> : (i) impozit pe profit c) <i>bugetul asigurărilor sociale de stat</i> : (i) contribuții de asigurări						
2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care: a) <i>buget de stat, din acesta</i> : (i) cheltuieli de personal						
(ii) bunuri și servicii b) <i>bugete locale</i> : (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii c) <i>bugetul asigurărilor sociale de stat</i> : (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii						
3. Impact financiar, plus/minus, din care: a) <i>buget de stat</i> b) <i>bugete locale</i>						
4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare						
5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare						
6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificării veniturilor și/sau cheltuielilor						

bugetare	
7. Alte informații	Finanțarea măsurilor prevăzute în <i>Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romie pentru perioada 2021-2027</i> se va asigura cu încadrarea în plafoanele de cheltuieli stabilite pentru anii următori.
Secțiunea a 5 – a Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare	
<p>1. Măsuri normative necesare pentru aplicarea prevederilor proiectului de act normativ:</p> <p>a) acte normative în vigoare ce vor fi modificate sau abrogate, ca urmare a intrării în vigoare a proiectului de act normativ</p> <p>H.G. nr. 15/2015</p> <p>b) acte normative ce urmează a fi elaborate în vederea implementării noilor dispoziții</p> <p>Nu este cazul.</p>	
<p>1¹. Compatibilitatea proiectului de act normativ cu legislația în domeniul achizițiilor publice.</p> <p>Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.</p>	
<p>2. Conformitatea proiectului de act normativ cu legislația europeană în cazul proiectelor ce transpun prevederi europene</p>	
<p>3. Măsuri normative necesare aplicării directe a actelor normative</p> <p>Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.</p>	
<p>4. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente</p> <p>Nu este cazul.</p>	
<p>6. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente</p>	
<p>6. Alte informații</p> <p>Nu este cazul.</p>	
Secțiunea a 6-a Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ	
<p>1. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate</p> <p>Începând cu prima versiune a proiectului <i>Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romie pentru perioada 2021-2027</i>, care a fost prezentat organizațiilor și instituțiilor participante la evenimentul de evocare și celebrare a Zilei Dezrobirii Romilor, care a avut</p>	

loc la Palatul Parlamentului în data de 20 Februarie 2020 fiecare din versiunile subsecvente a fost publicate pe site-ul Agenției Naționale pentru Romi, www.anr.gov.ro și transmise spre consultare membrilor Consiliului Consultativ al ANR.

Anterior acestuia, în perioada 23 august – 3 septembrie 2020 a avut loc un număr de 8 întâlniri regionale, cu participarea a 320 de persoane implicate în implementarea actualei Strategii de incluziune a Romilor (HG 18/2015 pentru aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015 - 2020).

Versiunea prezentată spre aprobare a fost discutată în Videoconferința din 5 nov 2020 a Consiliul Consultativ al ANR, organ de consultare, format din specialiști din sfera organizațiilor rome și nerome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă.

2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul prezentului act normativ

Organizațiile care fac parte din Consiliul Consultativ al Agenției Naționale pentru Romi au fost selectate prin apel public, pe site-ul ANR, în cursul anului 2017. Consiliul este format din specialiști, experți, cercetători, activiști, cu rolul de a dezbate probleme privind domeniul de activitate al Agenției Naționale pentru Romi. Pentru a răspunde necesității de a asigura un proces de consultare efectiv și diferențiat cu societatea civilă a romilor, Consiliul Consultativ a fost ca organ de consultare format din specialiști din sfera organizațiilor rome și nerome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă vulnerabilă. La acest moment din Consiliul Consultativ fac parte un număr de 80 de organizații din toată țara, care activează în domeniul incluziunii romilor.

În cadrul întâlnirilor de consultare regionale au participat atât organizații neguvernamentale ale romilor cât și experți locali, mediatorii sanitari, mediatorii școlari, experți pentru romi din cadrul Biroului Județene pentru Romi din Instituția Prefectului, inspectorii școlari, reprezentanți ai autorităților locale, reprezentanți ai DGASPC și a altor instituții deconcentrate care au responsabilități în implementarea Strategiei de Incluziune a Romilor.

3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care actul normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr.521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative

Versiunea propusă spre aprobare a fost transmisă spre consultare către următoarele structuri asociative ale autorităților locale:

- Asociația Comunelor din România
- Asociația Municipiilor din România
- Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România
- Federației Naționale a Grupurilor de Acțiune Locala.

De asemenea, au fost organizate întâlniri de consultare cu aceste structuri, cu participarea ANR și a Punctului de Contact pentru Romi din cadrul Ministerului Fondurilor Europene, în cadrul cărora au fost preluate observațiile și sugestiile propuse.

4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente

Implementarea actualei Strategii a Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015 - 2020 (HG 18/2015) este coordonată de către Comitetul Interministerial pentru Evaluarea și Monitorizarea Strategiei Naționale de Incluziune a Romilor (SNIR). Din Comitetul Interministerial fac parte instituțiile centrale cu atribuții și responsabilități în implementarea SNIR.

Către fiecare din instituțiile din cadrul Comitetului Interministerial a fost transmis proiectul de Strategie, iar în perioada iunie – iulie 2020 au avut loc un număr de 29 de întâlniri de consultare în cu participarea Agenției Naționale pentru Romi și a Punctului de Contact pentru Romi din cadrul Ministerului Fondurilor Europene, în cadrul cărora au fost preluate observațiile și sugestiile propuse.

Proiectul care a conținut sugestiile ministerelor a fost transmis din nou spre consultare în data de 8 octombrie 2020.

În data de 29 octombrie a avut loc întrunirea Comitetului Interministerial pentru Monitorizarea și Evaluarea Implementării Strategiei Guvernului României pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, în sistem de videoconferință, cu participarea a 28 persoane, reprezentanți ai instituțiilor care formează Comitetul. Discuțiile s-au axat pe analiza draftului de Strategie aferent perioadei post 2020 și pe asumarea măsurilor aferente planului de acțiune de către instituțiile cu responsabilități în implementare.

De asemenea a fost evidențiat faptul că, întrucât, în următorul exercițiu bugetar european, Strategia 2021-2027 este condiție favorizantă tematică, stadiul privind elaborarea SNIR are o importanță deosebită, pregătind raportările ce vor însoți obligatoriu toate solicitările de plată a cheltuielilor către Comisia Europeană aferente priorităților de investiții incidente acestei condiții favorizante.

5. Informații privind avizarea de către:

- a) Consiliul Legislativ
- b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării
- c) Consiliul Economic și Social
- d) Consiliul Concurenței
- e) Curtea de Conturi

6. Alte informații

Nu este cazul

Secțiunea a 7-a

Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

În procesul de elaborare a prezentului proiect de act normativ au fost respectate regulile procedurale aplicabile pentru asigurarea transparenței decizionale prevăzute de Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată.

Prezentul proiect de act normativ a fost supus comentariilor publicului, prin publicarea pe pagina de internet a Agenției Naționale pentru Romi, Inițial, în data de 20 februarie a.c. ca recomandare de politică publică – un document mai amblu, disponibil la adresa web următoare: <http://anr.gov.ro/index.php/anr/anunturi/685-recomandare-de-politica-publica-in-domeniul-incluziunii-sociale-a-membrilor-comunitatilor-cu-romi-din-romania-pentru-perioada-2021-2027>.

De asemenea, versiunea care a încorporat sugestiile și observațiile ministerelor de resort, după întâlnirile de consultare, a fost publicată pe site-ul Agenției Naționale pentru Romi în data de 1 iulie 2020 <http://anr.gov.ro/index.php/anr/proiecte-programe/703-strategie-incluziune-2020>

Au fost întreprinse demersurile legale prevăzute de art. 7 din Regulamentul privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, în vederea adoptării/aprobării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 561 din 10 mai 2009.

1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ

Societatea civilă a fost informată cu privire a necesitatea elaborării proiectului de act normativ, în cadrul întâlnirilor Consiliului Consultativ al Agenției Naționale pentru Romi, organ de consultare format din specialiști din sfera organizațiilor rome și nerome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă vulnerabilă. La acest moment din Consiliul Consultativ fac parte un număr de 80 de organizații din toată țara, care activează în domeniul incluziunii romilor.

De asemenea, au fost organizare reuniuni de consultare regionale (un număr de 8 întâlniri regionale cu participarea a 320 de persoane) la care au participat atât organizații neguvernamentale ale romilor cât și experți locali, mediatori sanitari, mediatori școlari, experți pentru romi din cadrul Biroului Județene pentru Romi din Instituția Prefectului, inspectori școlari, reprezentanți ai autorităților locale, reprezentanți ai DGASPC și a altor instituții deconcentrate care au responsabilități în implementarea Strategiei de Incluziune a Romilor.

2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării actului normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3. Alte informații Nu este cazul

Secțiunea a 8-a

Măsuri de implementare

1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale

Nu este cazul.

2. Alte informații

Nu este cazul.

Față de cele expuse, a fost elaborat prezentul proiect de Hotărâre privind aprobarea *Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romie pentru perioada 2021-2027*

Secretariatul General al Guvernului
Antonel TĂNASE
Secretar General al Guvernului

Agenția Națională pentru Romi
Daniel RĂDULESCU
Președinte

MINISTRUL SĂNĂTĂȚII

Nelu TĂTARU

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE

Ion Marcel VELA

**MINISTRUL EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII**

Cristina Monica ANISIE

**MINISTRUL LUCRĂRILOR PUBLICE,
DEZVOLTĂRII ȘI ADMINISTRAȚIEI**

Ion ȘTEFAN

MINISTRUL FINANȚELOR PUBLICE

Vasile-Florin CÎȚU

MINISTRUL JUSTIȚIEI

Marian Cătălin PREDOIU

**MINISTRUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI
SOCIALE**

Victoria Violeta ALEXANDRU

MINISTRUL CULTURII
Bogdan GHEORGHIU

**MINISTRUL TINERETULUI ȘI
SPORTULUI**

MINISTRUL FONDURILOR EUROPENE
Ioan Marcel BOLOȘ

Ionuț-Marian STROE

**MINISTRUL AGRICULTURII SI
DEZVOLTARII RURALE
Nechita-Adrian OROS**

**MINISTRUL ECONOMIEI, ENERGIEI ȘI
MEDIULUI DE AFACERI
Virgil-Daniel POPESCU**

**MINISTRUL TRANSPORTURILOR,
INFRASTRUCTURII SI
COMUNICATIILOR
Lucian Nicolae BODE**

**CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU
COMBATEREA DISCRIMINĂRII
Asztalos Csaba FERENC**